

«désert couvert de rochers énormes», en una descripció del Sudan; «rough ground covered with thickets», en la narració d'un pelegrinatge a la Meca i Medina; *waʿr* «grosier, pas proprement fait», parlant d'un mur o paret en un geògraf àrab clàssic, de la colle. de De Goeje, i *waʿûr* en el famós poeta Kâmil.

Anem a la segura, puix que es tracta d'una arrel viva i productiva pertot, també en hispanoàrab: en *RMa* «ascensus» (214b); igual a la part principal, 233.5, aquí amb la glossa «locus difficilis ad ascendendum», registrant-hi *waʿr* amb plural *awʿâr*, amb totes les formes del verb corresponent i *wâʿir* participi actiu d'aquest verb. Observem que el diminutiu d'aquest participi actiu seria també *wuʿair*. En els diccionaris clàssics també arrel plenament descabdellada: *waʿar* «être dur, inégal, abrupt, raboteux (lieu)», *awʿar* «être dur, inégal pour qn.», *waʿr* «rude, abrupt, scabreux», *waʿir* «difficile (chemin), inaccessible (endroit)», *waʿri* «rude (mot)», *waʿr* «rauh, holprig» ja en el conte més antic de les 1001 Nits (Iraq, S. x; Dieterici, p. 178); «rugged, applied to a place, a mountain», subst. m. «difficulty to ascent» (des dels lexicògrafs més antics) en Lane, 2053ab; algerià *waʿir* «difficile, âpre, raboteux, scabreux (chemin, terrain)», *waʿr* «terrain d'un accès difficile» (Beaussier, 1066).

I també el diminutiu *wuʿair* convé llavors, tractant-se d'un serrat sol, no pas un camí ni una carena de muntanyes. L'evolució fonètica és més inobjectable que amb el diminutiu suposat per Asín, per al qual esperariem *-eir* com a resultat de *-ûir*; mentre que darre *ʿain*, la vocal s'havia de mantenir oberta; *wu-* havia de donar *gu-* com és normal: *algu-air(e)*, aviat reduint *yaï* a una sola síl·laba.

Algun possible homònim, però més probable que sigui succedani de l'Alguaire conegut: «al Barranch d'en *Alguayra*», tres vegades, parlant d'un lloc on hi ha garroferes, en el Ll. de Vâlues de 1468 de CastPna.; un *Alguaira* veïnat de Fontllonga (al Nord de Balaguer), però no el tinc comprovat. En canvi sí *Les Guàries* a Bellpuig (xv, 59), lloc on ja es troben exemples del canvi dialectal *ir > ri* (*gàrie*, *bòria* etc.).

ALGUASTA, l'

Partida del Fondó de les Neus, a l'O. d'Elx (xxxvi, 83.15). De l'arrel àr. ben coneguda *wasʿ* 'ser al mig, al centre', de la qual *wâsif*, *-ta* és el participi actiu: en vulgar la *i* medial s'emmuïa en els mots d'aquesta estructura, de manera que *wâsita* 'país intermedi' es pronunciava *al-wâsta*; era també hispànic: *wisâta* «mediatio» i *wâsita* «mediator» en *RMa* 472, *wasat* «medium» i *wasʿi* «medius» (213b).

Algudor, V. *Algodor*

ALGUEMA o ALGAMA

Riu de l'Empordà, tributari de la Muga, ajuntant-se amb el Manol, després de passar per Borrassà i per Santa Llogaia d'Alguema.¹

PRON. POP. No és un nom d'ús gaire general ni conegut de tothom per la gent de la rodalia: p. ex. a Pontós no li sabien altre nom que la *Ribera d'Ordís* (xlv, 24), i així ho vaig notar en altres pobles (tampoc un inf. més jove de Lledó, xx, 84). Però sí dels subjectes inf. vells i més ben informats. El més intel·ligent i savi de per allí, bon caçador, d'Ordís, de parlar ric i espontani, deia *ribera d'âlgem* o *d'âlgema* (ara l'un ara l'altre), i afegint que d'altres també deien *r. dâ n'âlgem* (xx, 95, 1054). Aquesta *-n-* prové del fet que l'ús amb article —*l'Algama*— es prestava a la dissimilació; i ho consolidà la influència del mas *Ca n'Algama* entre els termes de Navata i Lledó, el mas més gran que des de les seves fonts troba aquest riu (que neix en el terme de Lledó). És clar que aquest mas prengué nom del riu, si bé avui és tant o més conegut que el riuet, per part de la gent local. A Lledó mateix, oït *ribera de l'âlgem*, a un informant de 80 anys, *r. de n'âlgem* a un de 50 anys (xx, 84); *R. de n'âlgem* Navata (xx, 92), Cabanelles (xx, 87), Borrassà (xx, 92, 87, 98). A Sta. Llogaia *ribera d'âlgem*, 1964 (xxv, 23). L'accentuació en la inicial és, doncs, general en el país: només l'agutzil de Navata (1954) afirmava que és *Algama* (però abans, a ell mateix li vaig sentir *r. de n'âlgem* en el curs de la conversa), i el de Sta. Llogaia el 1964 insinuà vacil·lant l'accentuació falsa.

La mutilació del proparoxíton (→ *âlgem*) correspon a la pron. rossellonesa, on és un fenomen general (*frígola > la fríglu*, *âguila > l'âgil* o *l'âglâ*, *l'avi dona* etc., veg. Fouché, *Phob. Hist.*); avui a l'Empordà els esdrúixols han tornat a estar en vigor; és doncs fenomen en regressió, però encara en vaig notar algun altre cas en els pobles de l'extrem N. de l'alt Empordà, dels quals Lledó, Cabanelles etc. ja no són lluny.

DOC. ANT. El bisbe de Girona Wigo restitueix l'any 914 al monestir de Camprodon «decimis --- de villare que vocant Cannellas et de Villare *Algama* usque ad te^o de villa q. v. Castelet et --- te. de Romano» (Villanueva, *Vi. Lit.* XIII, 44). *Canelles* era una antiga parr. dins el terme de Navata, i *R.* correspon de *Romanyà* de Pontós (Alsius, p. 198). «In riuo *Algama*» 1020 (BABL I, 341). *Santa L. d'Algama* 1359 (*CoDoACA* XII, 100, 111); Sta. Leocadia de *Algama* 1362, 1479 (Alsius, p. 95). «*Algama* et Letone» 1295 (Font Rius, *C.d.p.*, § 359).

ETIM. Sens dubte pre-romana (com ja digueren Montoliu, *BDC* x, 6, i *AlcM*; jo mateix després d'examinar si podia ser àrab (com el cast. *Alhama*), en *RFH* v, 13, ja me'n mostrava escèptic i vaig esborrar-ho en reproduir aquest article en *Top. Hesp.* No hi ha arabismes tant al Nordest, fora d'algun escadusser NP de refugiats mossàrabs (*Jafre*, *Vilatenim*), però això només fóra concebible en noms de poblats, de cap manera en el d'un riu.

⁵⁵ En canvi els noms fluvials d'origen pre-romà són nombrosos en les comarques d'aquella zona del domini: el *Tec*, la *Tet*, l'*Onyar*, el *Llierca*, la *Muga*, el *Ròvol*, el *Riu* o *Vall d'Aro*, el *Garrep*, pots ser l'*Orlina*; sense parlar de l'*Aude*, l'*Arija/Arieja* i d'altres més ⁶⁰ llunyans. L'estructura del nom em faria pensar més